

Branschsamverkan i Grunden

VIP- möte 2016

Branschsamverkan | Grunden

Tjälproblem Lerterass

Sven Knutsson

Projektets mål

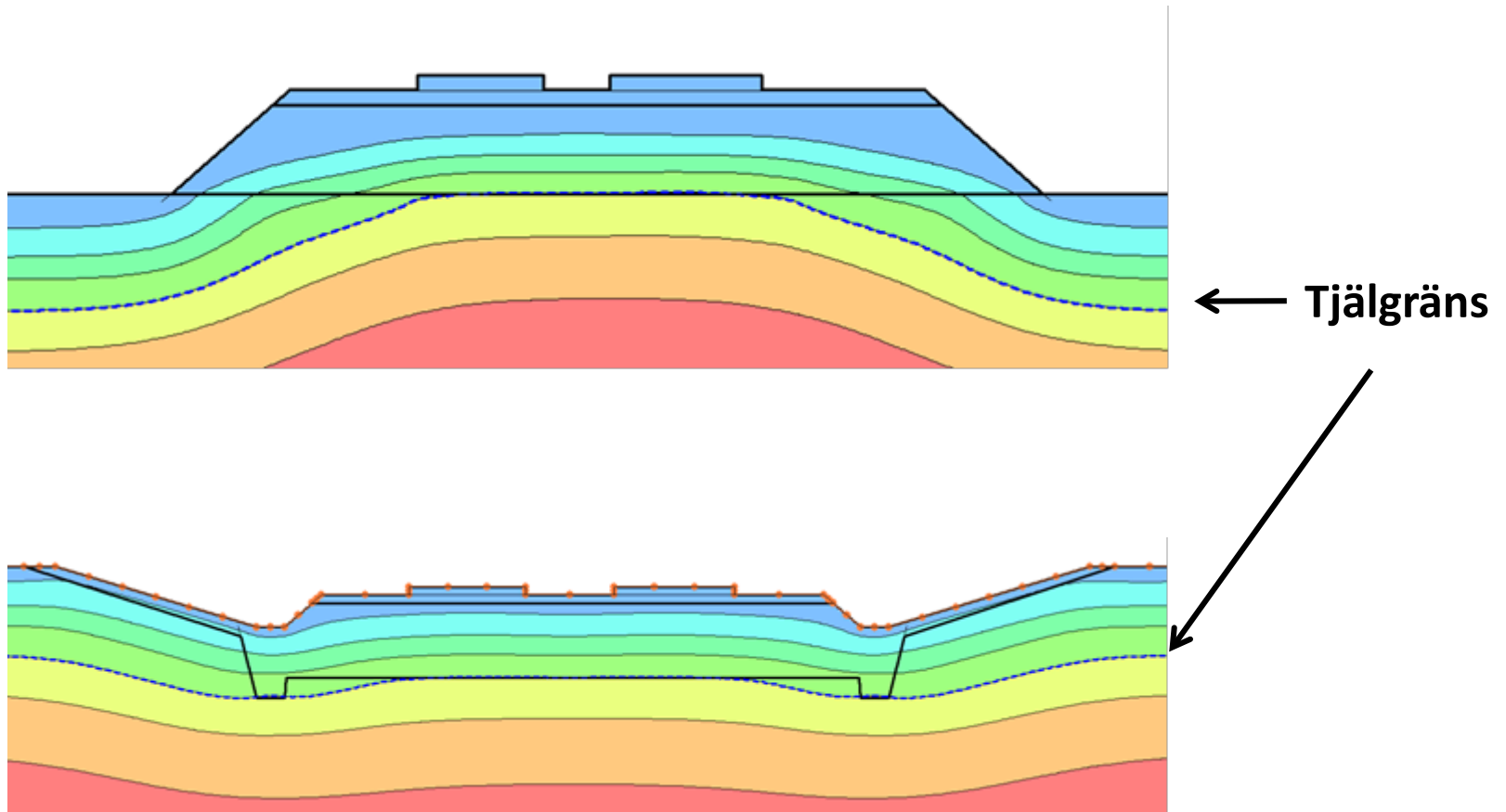
- När, hur och varför kan frysning ske under terrassnivå?
- Konsekvenser av frysning på terrassnivå
  - Fryskonsolidering
  - Förändrade tjälyftningsegenskaper
- Metoder att beräkna sättningar orsakade av fryskonsolidering

Projektet organisation och tidplan

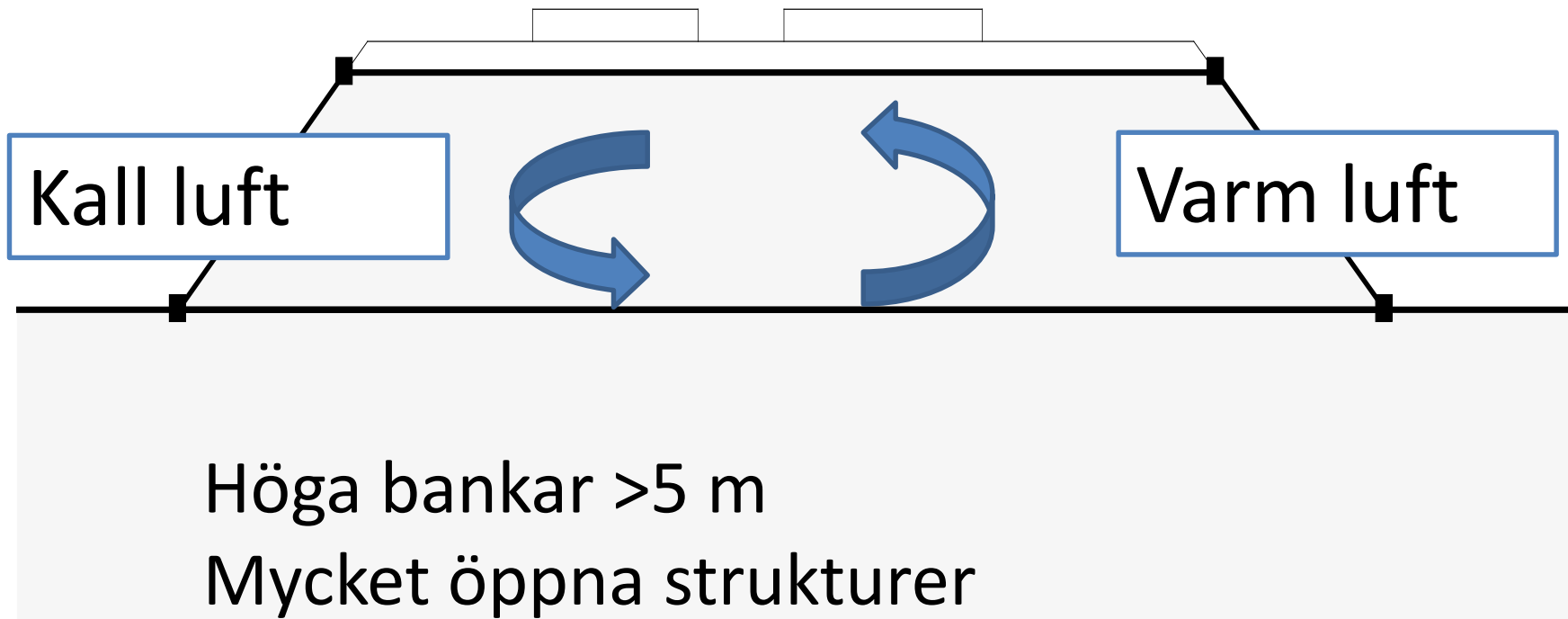
- *Projektet har genomförts på LTU*
- *Laboratorieförsök i huvudsak på LTU*
- *Modellarbete*
- *Litteraturgenomgång*

Avslutas under 2016

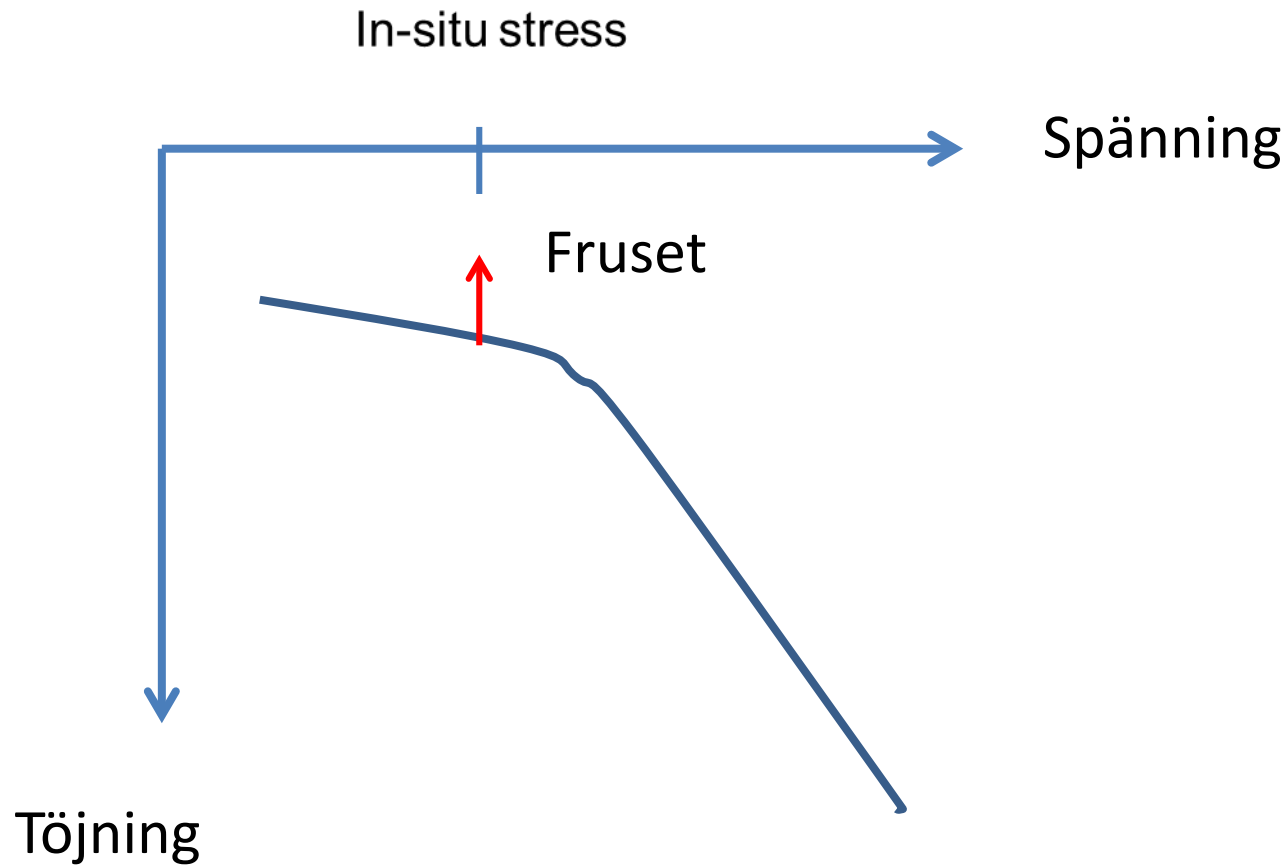
Frysning under terrassnivå?

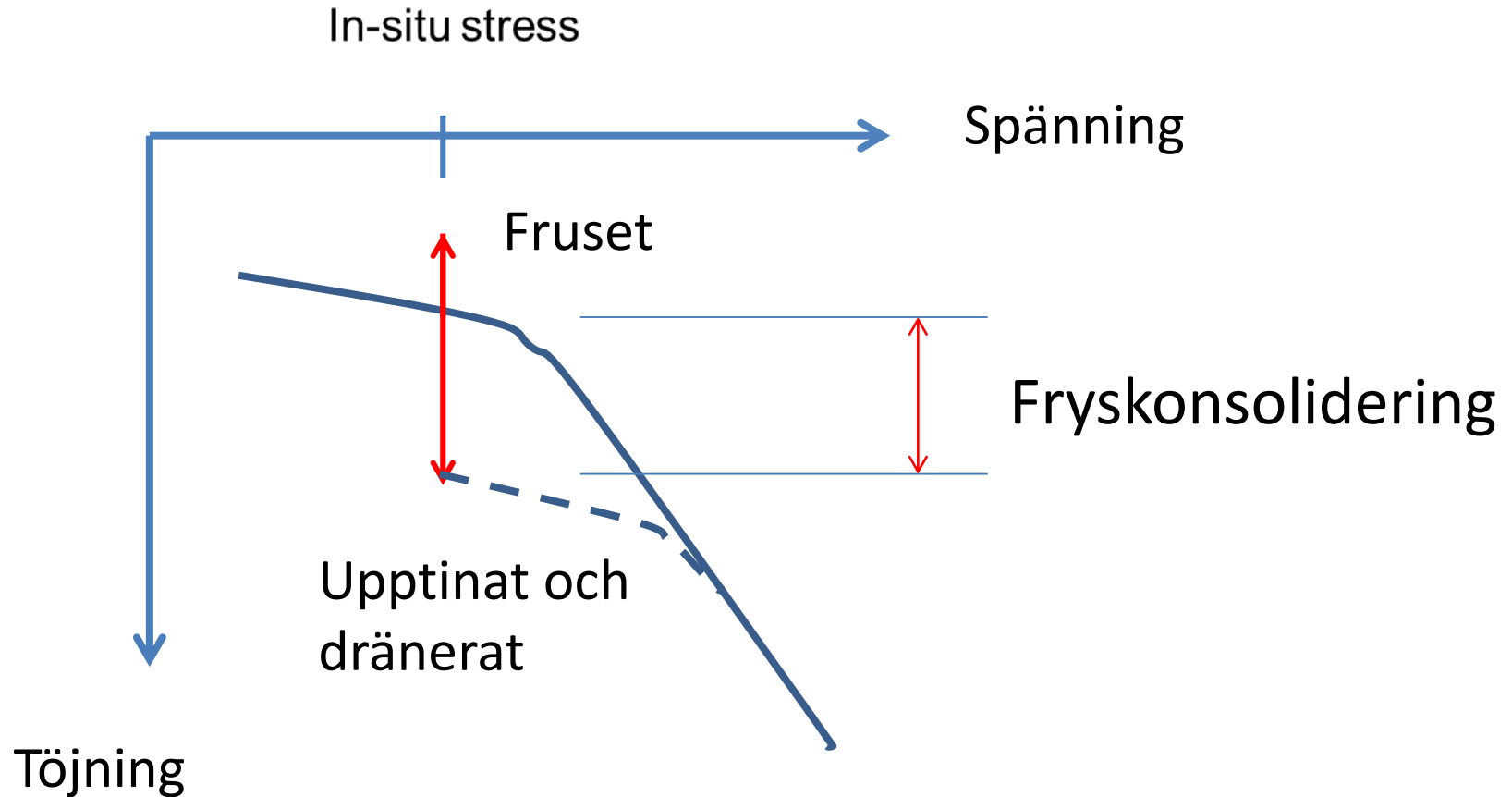
Inre konvektion

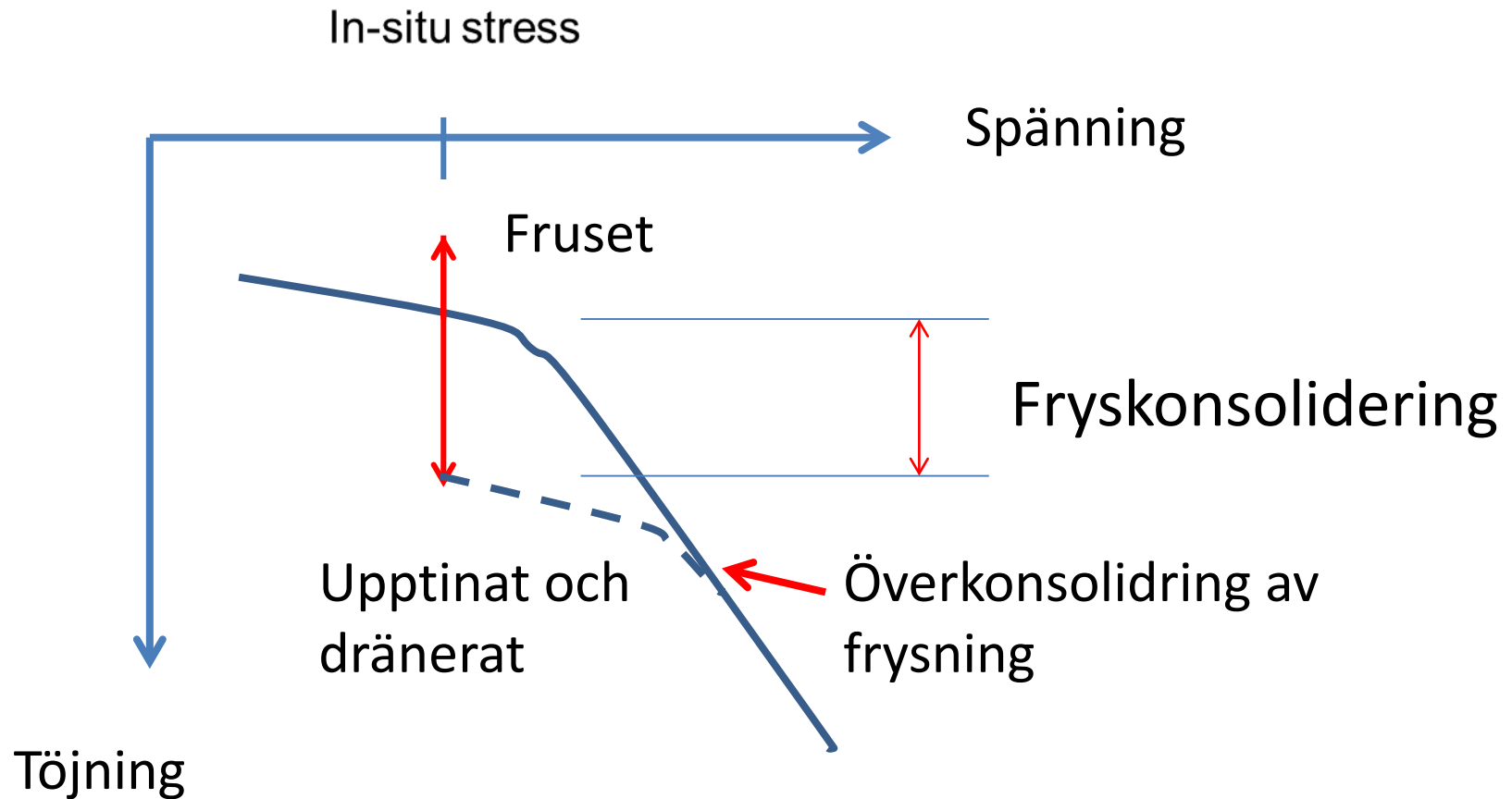
Fryskonsolidering

Fryskonsolidering

Fryskonsolidering

Fryskonsolidering

- Själva frysningen med tillhörande isbildning är viktigast

Before freezing

After thawing

Before freezing

After thawing

Frusen lera

Tinande/uppptinad lera

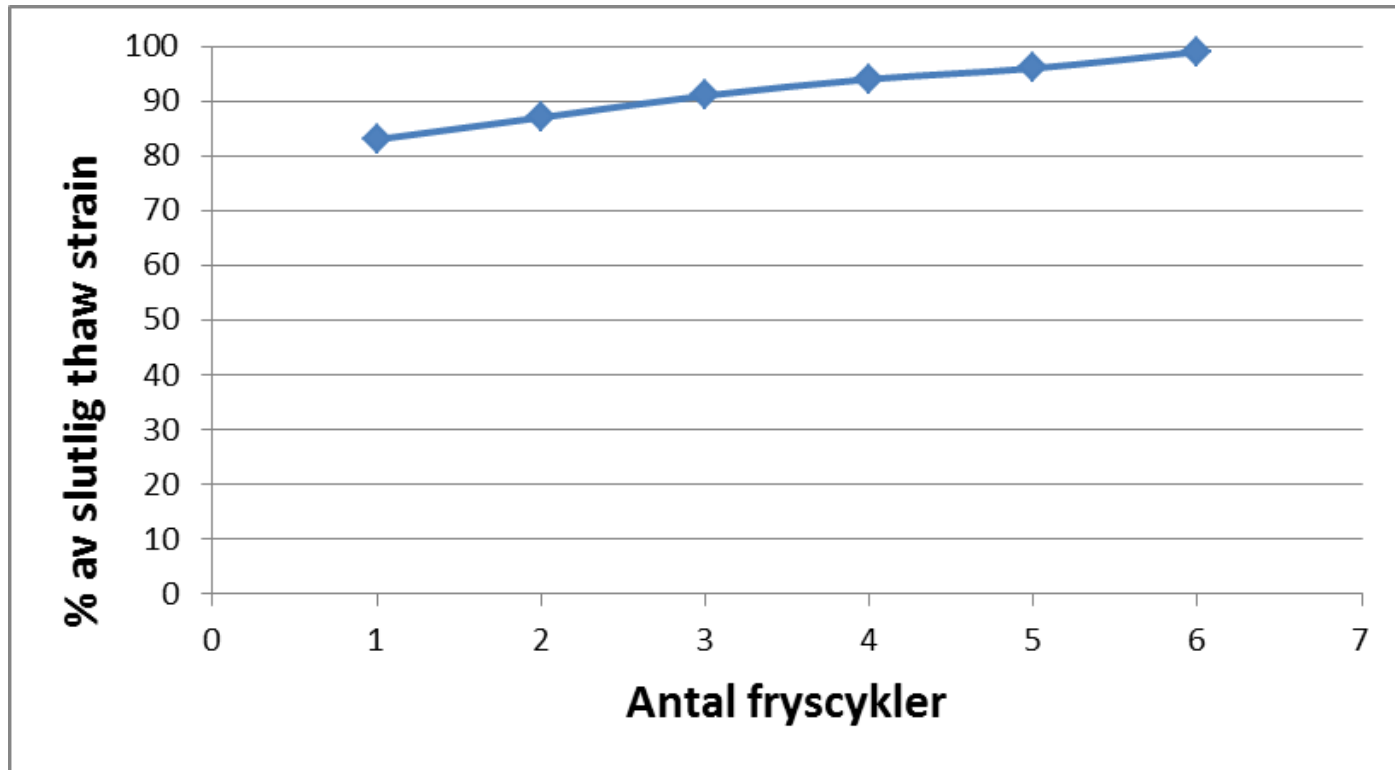

Fryskonsolidering

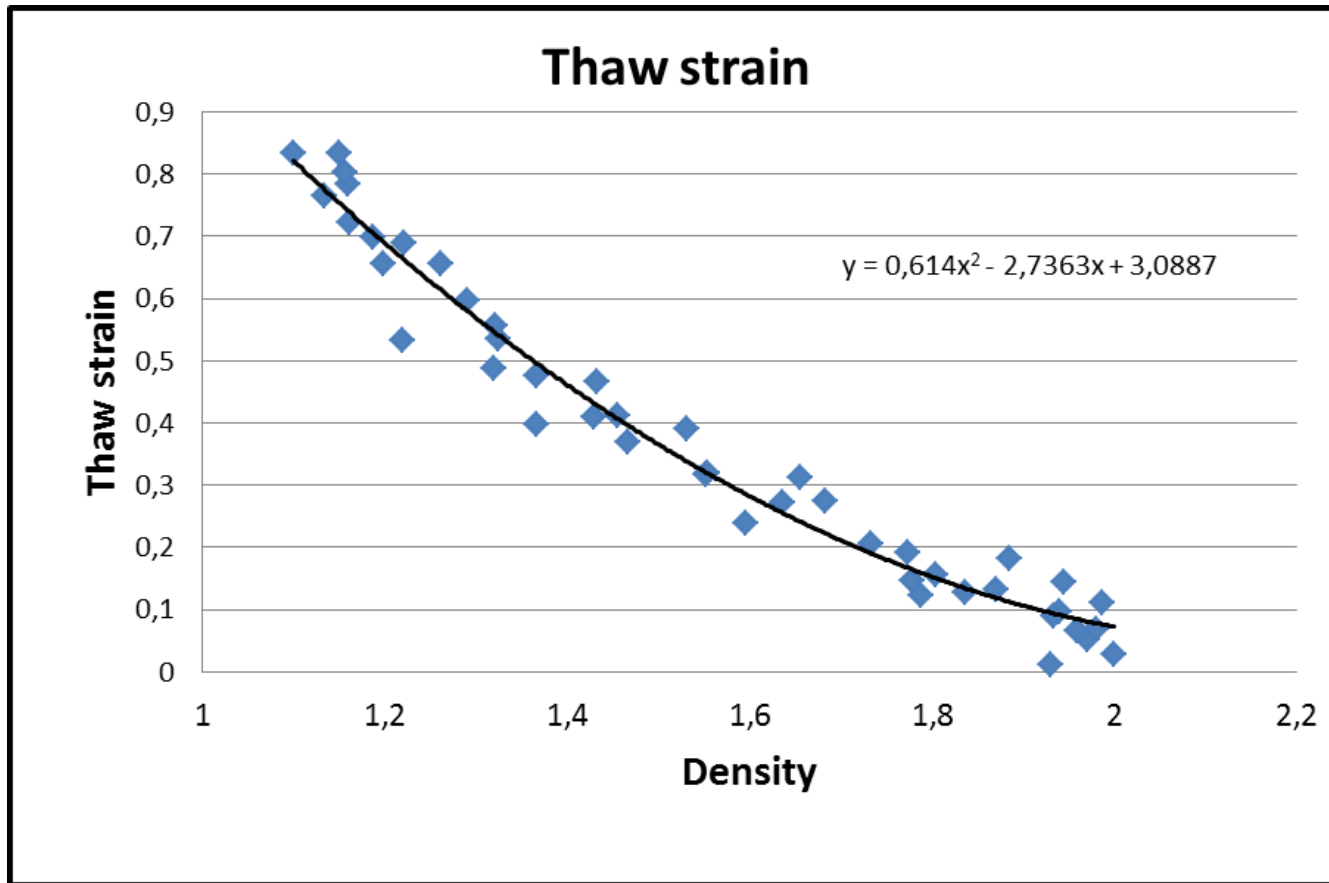
- Frystemperatur. Lägre frystemperatur ger högre undertryck och högre effektivspänningar.

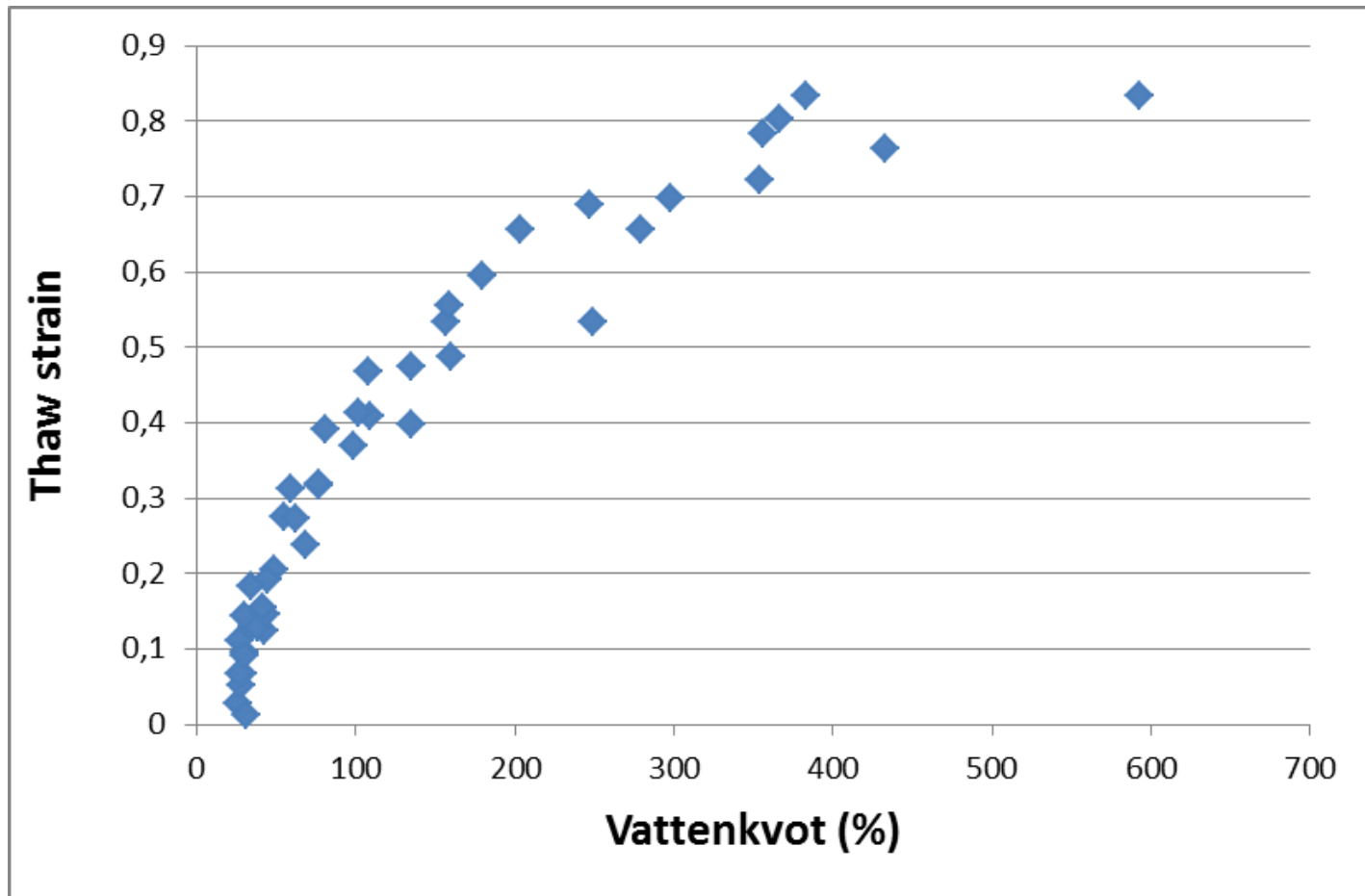
Antalet fryscyklar

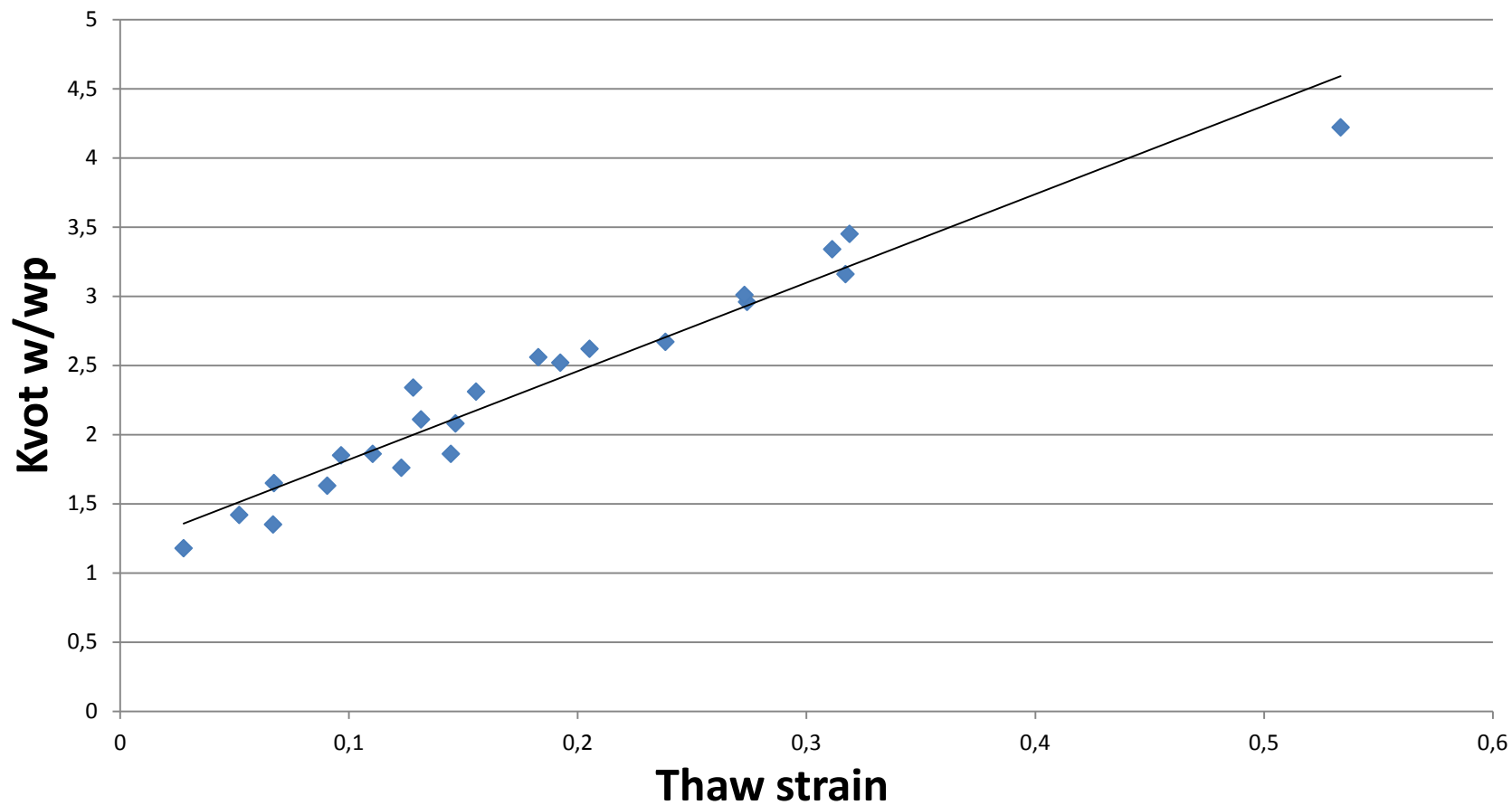
Fryskonsolidering (-5 °C)

Fryskonsolidering (-5 °C)

Fryskonsolidering

Tjällyftningsegenskaper?

Tjälfarlighetsklassificering

A12.2 Tjälfarlighet

Jordarterna indelas för vägtekiskt bruk i fyra tjälfarlighetsklasser med hänsyn till deras tjällyftande egenskaper enligt Tabell A12.2-1. Halterna som anges i Tabell A12.2-1 gäller för det material som passerar 60 mm - sikten.

Tabell A12.2-1 Tjälfarlighetsklasser

Tjälfarlighetsklass	Beskrivning	Exempel på jordarter
1	Icke tjällyftande jordarter Dessa kännetecknas av att tjällyftningen under tjälningprocessen i regel är obetydlig. Klassen omfattar grovkorniga jordarter samt organiska jordarter med organisk halt > 20 %.	Gr, Sa, sa Gr, gr Sa, Gr Mn, Sa Mn, T
2	Något tjällyftande jordarter Dessa kännetecknas av att tjällyftningen under tjälningprocessen är liten. Klassen omfattar blandkorniga jordarter med finjordhalt ≤ 30 viktprocent.	si Sa, si Gr, si Sa Mn, si Gr Mn
3	Måttligt tjällyftande jordarter Dessa kännetecknas av att tjällyftningen under tjälningprocessen är måttlig. Klassen omfattar finkorniga jordarter med lerhalt > 40 viktprocent, blandkorniga jordarter med finjordhalt > 30 viktprocent.	Le, Le Mn, si Mn, si J
4	Mycket tjällyftande jordarter Dessa kännetecknas av att tjällyftningen under tjälningprocessen är stor. Klassen omfattar finkorniga jordarter med lerhalt ≤ 40 viktprocent.	Si, le Si, si Le, Si Mn

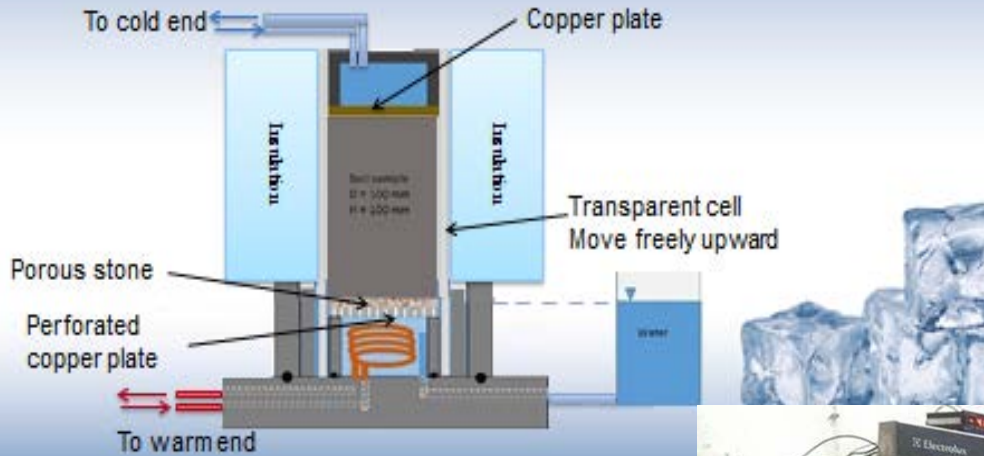
Organisk mineraljord klassificeras efter mineraljordens sammansättning. För klassificering av mineraliska organiska jordarter erfordras särskild utredning.

Segregation Potential Theory

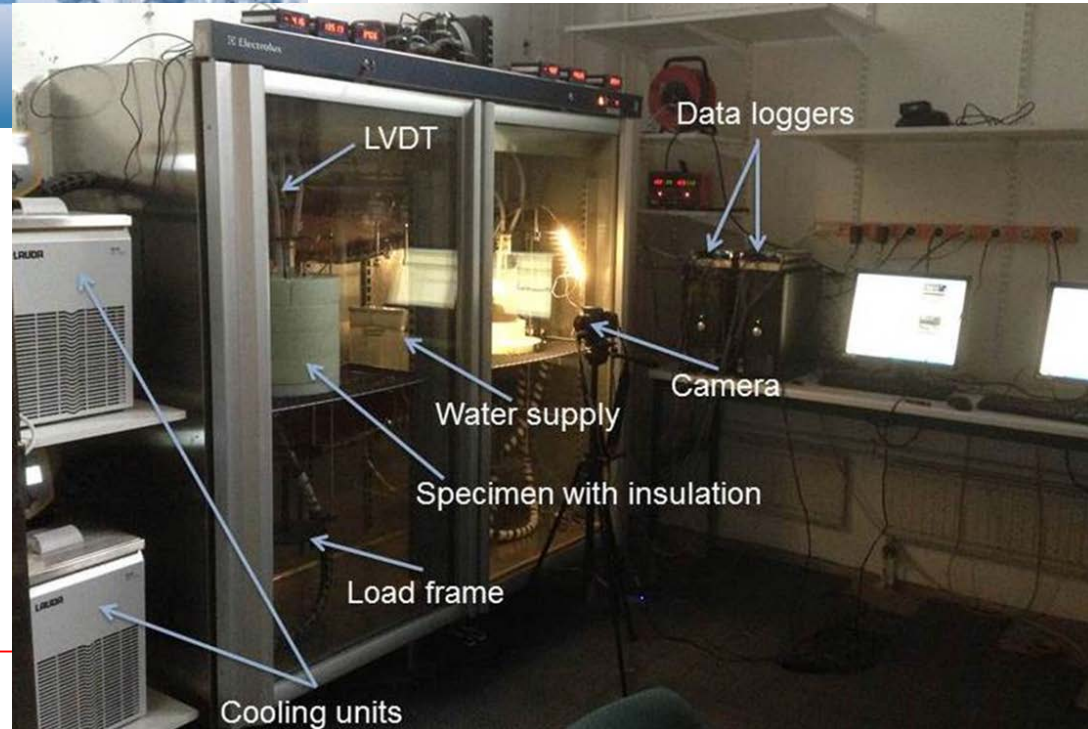
$v_0 = SP \text{ grad } T_f$ (Vattenupptagning = tjällyftning)

SP beror av material, tryck, avstånd till gvy mm mm

Frost Laboratory Setup

Frysförsök

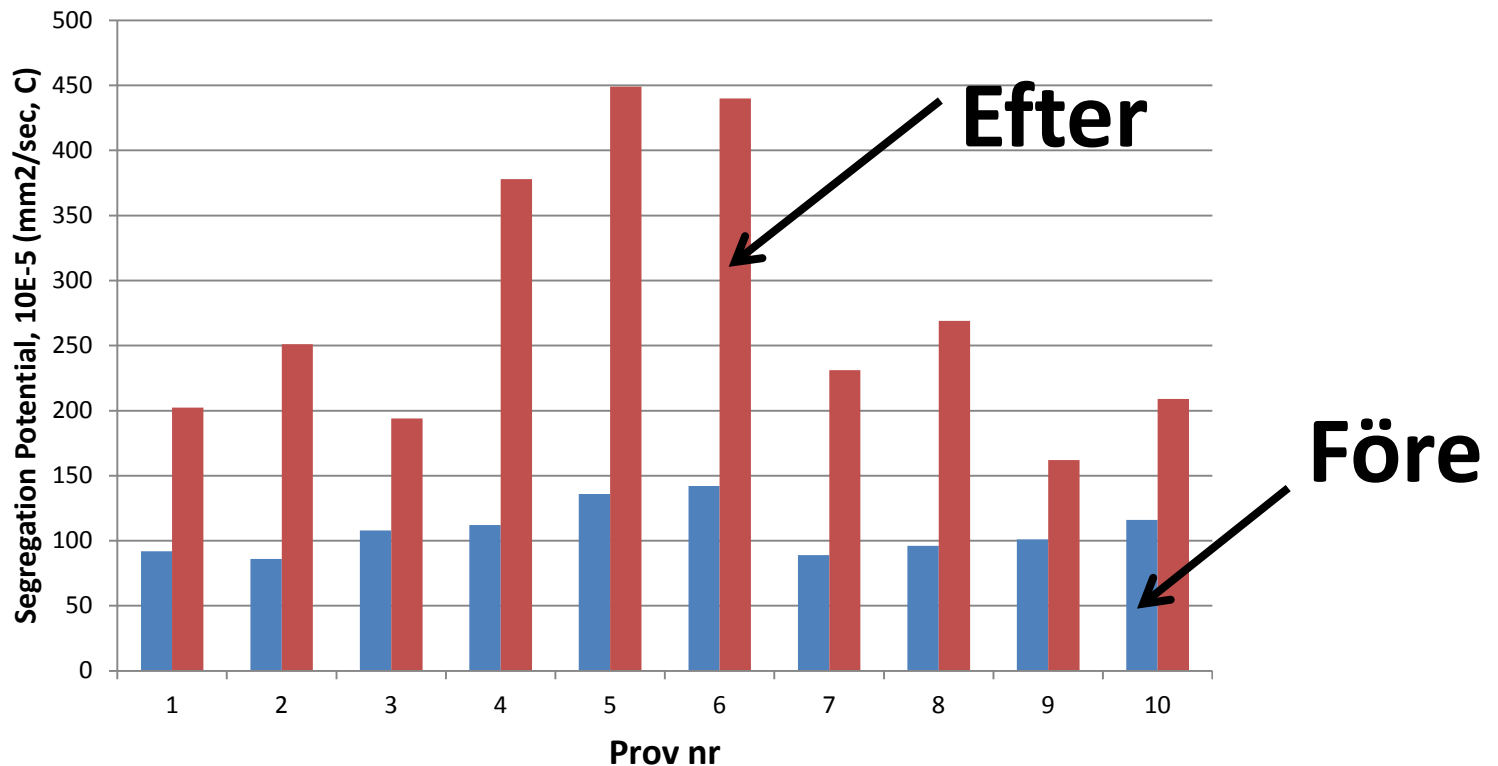

Islins

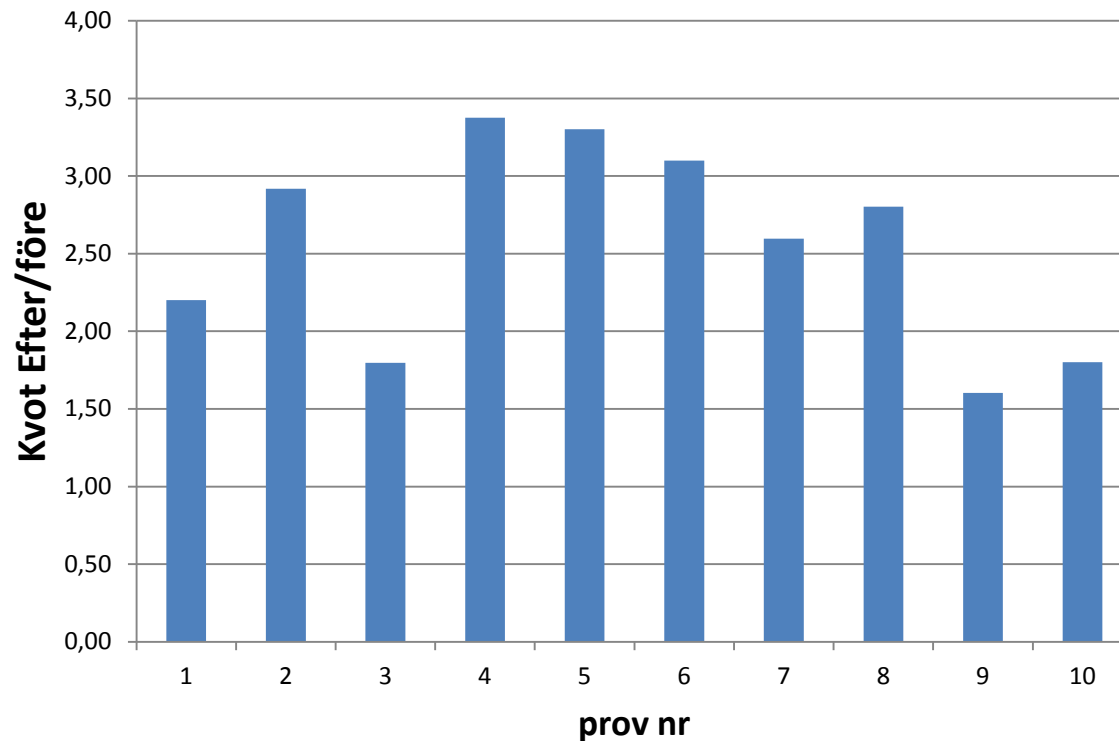
Effekt av frysning på tjällyftningsegenskaper

Lera

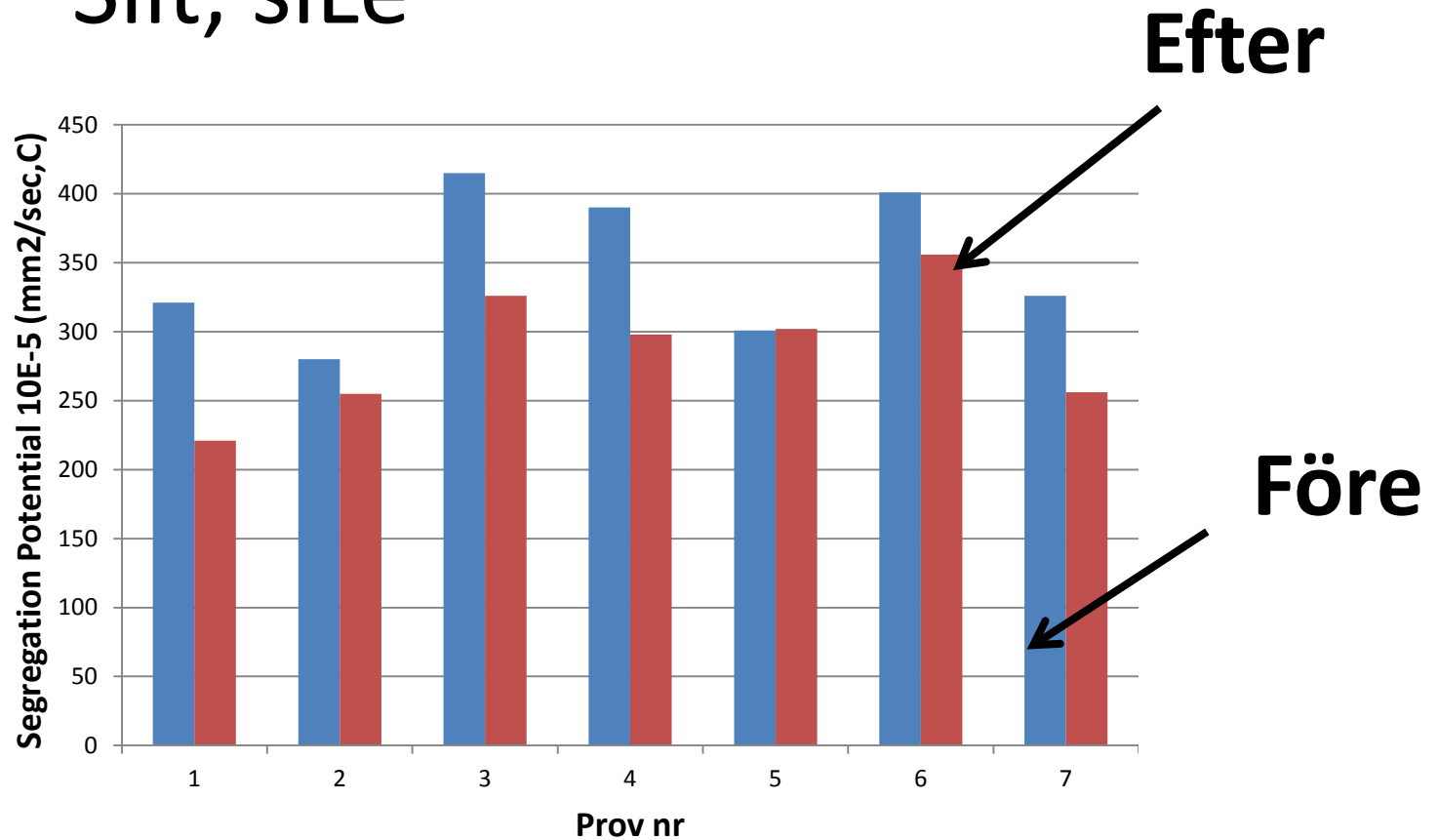
Effekt av frysning på tjällyftningsegenskaper

Lera

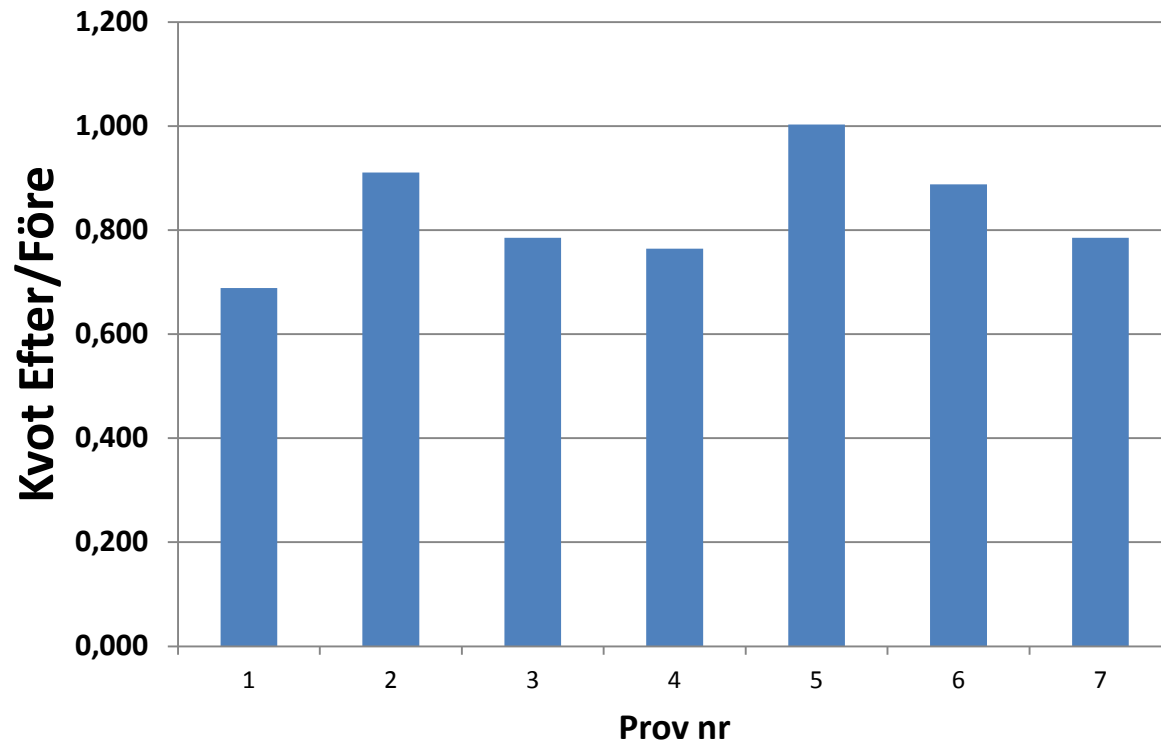
Effekt av frysning på tjällyftningsegenskaper

Silt, siLe

Effekt av frysning på tjällyftningsegenskaper

Silt, siLe

Tjällyftningsegenskaper

- Efter frysning, tining och konsolidering ökar SP hos lera med 1,5 till 3,5 gånger
- Leran kan gå från klass 3 till 4
- Materialet blir grovkornigare ("grövre")
- Mera vattengenomsläppligt
- Siltjordar får minskning av SP

Sammanfattning

- Frysning kan ske på terrass
- Tidigare ofrusen lera fryskonsoliderar upp till 30%
- Mera lösa material kan ha frysconsolidering upp mot 90-95%
- Störst effekt efter första frysningen
- Lägsta vattenkvot man kan uppnå är plasticitetsgränsen

Sammanfattning, forts.

- Tjällyftningsegenskaper ökar för leror efter frysning och tining
- SP ökar med en faktor 3,5 (max)
- Tjällyftningsegenskaper minskar för siltjordar efter frysning och tining. Lägre hydraulisk konduktivitet, faktor 0,8

2016-10-26

BIG VIP-möte

Bedömning av projektet; 4-5

- Projektmålen har uppnåtts.
- Tidplanen försköts något.
- Projektet var väldefinierat. Inte en massa externa kontakter och aktiviteter som orsakade problem. De problem vi hade fixade vi själv.
- Försök få så avgränsade projekt som möjligt